

Fulls de la Revista

Sumari

Síntesi d'uns anys

JOSEP ROMEU I FIGUERAS

Josep Cañas.

El retorn de Mèxic

ROSER GUASCH

Res és el que sembla

MOISÈS DE PABLO

La por del País Basc

ELISABET TUBERT

Marques de biblioteca

PERE FIGAREDA

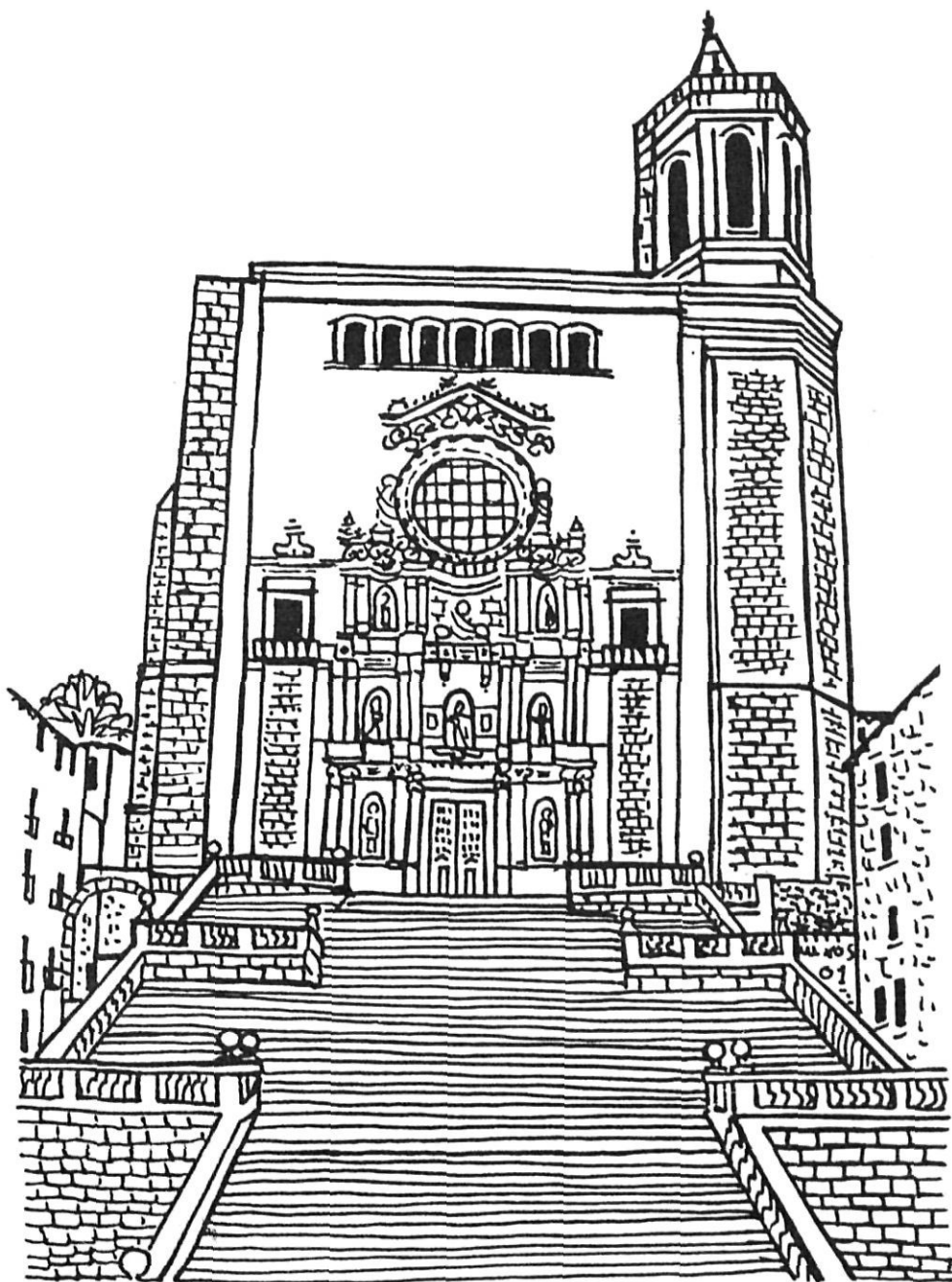
Il·lustracions

MARTHA ROS

Martha Ros i Vilanova,

il·lustradora d'aquests Fulls, nasqué a Barcelona però residia a l'Alt Empordà des de fa anys. Va realitzar estudis tècnics i artístics a l'Escola del Treball i a l'Escola Massana de Barcelona. Entre els anys 1968 i 1971 va participar en diferents manifestacions artístiques amb el grup Formes d'Avui. Els darrers anys ha exposat obra diversa al cafè La Cubana i al Casal Cívic Bon Pastor de Figueres, on també ha impartit cursos sobre el disseny d'ex-libris, en el qual és experta. Les il·lustracions d'aquests Fulls són una mostra de les seves postals sobre pobles gironins.

GIRONA

Síntesi d'uns anys

Josep Romeu i Figueres

SANT MORI

Sempre que em ve a la memòria, com un malson, el record de l'espai inacabable dels quaranta anys de captiveri i opressió, se'm presenta, com a tants i tants ciutadans i ciutadanes d'aquest desventurat país, la visió espessa i pestilent d'una negritud absoluta i d'un sord i asfixiant silenci, talment com si anés dins un túnel sense sortida, on tots hem passat, lassos, arrossegant els peus i sense esma.

Han estat uns anys de persecució, de sabres alçats i amenaçadors i d'accions d'una política al servei del règim, prompta a apallissar-te i dur-te a judici sense causa racional i amb carta blanca per denigrar-te i fer-te perdre la dignitat d'home. Tota una estructura paranoica i psicòpata a mercè d'uns quants i d'unes organitzacions militars, econòmiques o eclesials al servei no pas d'una nació, sinó d'apetits de poder en exclusiva que van atemptar i van destruir allò que és més essencial en la vida humana: la llibertat, que comporta dignitat, justícia i emancipació de vicis incivils.

Sota aquestes realitats inconfessables, anàvem els vençuts d'una guerra intestina i absurda, castigats i fustigats

a causa de la nostra fidelitat a unes idees més nobles i més obertes, més compartides i acceptades per una majoria, que les urnes públiques havien consensuat i que la bota militar i la mesquinesa de molts va abatre sense justícia i amb supèrbia al servei de l'Espanya negra, prepotent i cavernícola.

Ja sóc gran, i la meua vellesa em permet recordar la dictadura de Primo de Rivera, per exemple, quan un decret inic i destructor, irós contra la personalitat de la nostra terra, prohibí l'ensenyament en català a les nostres escoles, i l'infant que jo era aleshores hauria d'haver estat oprimit i devaluat si no hagués estat per la prudència i l'habilitat del director de la meua escola, que va saber obviar destrament aquell decret de trista memòria. O bé, quan hom havia dissenyat amb sentit nostrat la futura i immediata Exposició Internacional de Barcelona per a l'any 1929, Primo de Rivera abaté el projecte amb ira i mala voluntat i el suplí per un altre de radicalment espanyolista i del tot absurd. Vaig viure també el triomf de la Segona República i l'evasió d'Alfons XIII a l'estranger, l'any 1931, i les successives fluctuacions i peripècies d'una república que aquí, al nostre país, es volia catalana i que Madrid no havia d'acceptar; o bé els fets d'octubre de 1934, complexos a causa dels seus contrastos, sociosindicals a Astúries i independentistes a Catalunya; també l'anomenat Bienni Negre immediatament posterior, amb l'emergència de la dreta espanyola; el triomf del Front Popular a les urnes i el retorn a una concepció més democràtica, el febrer de 1936; els desordres i els abusos d'una esquerra anarquitzant que enverinà a sang i foc el nostre país i arreu de l'Estat; i la Guerra Civil de 1936 a 1939, en principi inevitable a causa de la crispació política d'aleshores i de la revolta militar.

ESPOLLA

Però també vaig viure, com ja he dit, la funesta pau de cementiri de 1939 a 1975 —any que, com sabem, va morir el dictador—, com molts i moltes d'altres, amb asfíxia, temor, i desproveït i processat, vigilat i moralment emmordassat. Vaig tenir bons companys a la Universitat que pensaven com jo, mentre eludíem la persecució dels esbirros del SEU. Vaig ser fundador de la revista clandestina *Ariel* i em jugava la llibertat per escriure i publicar en català sense permís, fins que la policia me la va prendre, la llibertat. Vaig editar diversos llibres en català, tot passant per la censura duríssima del règim. Vaig escriure també treballs i llibres científics. Vaig organitzar representacions de teatre medieval i renaixentista al Tinell de Barcelona, fins que la Universitat Autònoma d'aquesta ciutat em va proporcionar una càtedra interina de literatura catalana, fins a la meua jubilació, el 1984. Vaig celebrar amb alegria i amb temor la transició fins a la vinguda de la democràcia, a través de la qual he viscut entre l'esperança i la defraudació, en experimentar la indefinició i el joc brut dels partits polítics centralistes contra Catalunya, que no volen entendre ni comprendre, amb totes les conseqüències i dins la plena llibertat que havíem somniat.

No he de donar lliçons a ningú i menys a la joventut sobre el comport de cadascú, siguin quines siguin la seva classe i la seva edat. Però sí que voldria que la nostra joventut prengués consciència que cadascú ha de ser ell mateix, lliure i deslliurat de falses veus de sirena, s'ha de crear la seva pròpia escala de valors i hi ha de ser fidel amb totes les conseqüències, s'ha de respectar ell mateix i ha de respectar els altres, ha de pensar que la seva llibertat acaba allà on comença la dels altres, que aquesta llibertat i aquest respecte és inherent a la seva condició humana, que, si vol ser respectat en la seva ideologia i les seves creences, ha de respectar les dels seus congèneres, i ha de ser responsable d'ell mateix, del seu treball, de la penosa però mai prou apreciada situació d'home pensant i sensible dins aquest decurs misteriós i imprevisible que en diem la vida.

Estimo i valoro com és degut la joventut, que irromp i acaba d'irrompre en el futur de la nostra història, la nostra cultura i la nostra singularitat com a poble.

Josep Romeu i Figueras

Text llegit al Paraninf de la Universitat de València, el 28 d'octubre del 2001, com a participació de l'autor al *Manifest-testament de la literatura catalana del segle*.

Josep Cañas. El retorn de Mèxic

Cañas, retornat

Tornes amb elles,
totes com unes lloques, dius,
gallines i coses així.
La teva veu gravada
explica que les volies amb tu.
«Les meves escultures,
jo me les volia endur cap aquí.
Volia que el món conegués la meva obra».
Tornes amb la llum de Mèxic,
l'instint de la puresa,
la necessària crida de l'origen,
i la teva obra silent:
Sentit de la teva vida.
Tornes per veure els ceps que ploren
després de set anys de colors infinits,
rostres i mares, bronzes immòbils.

Hazme si puedes

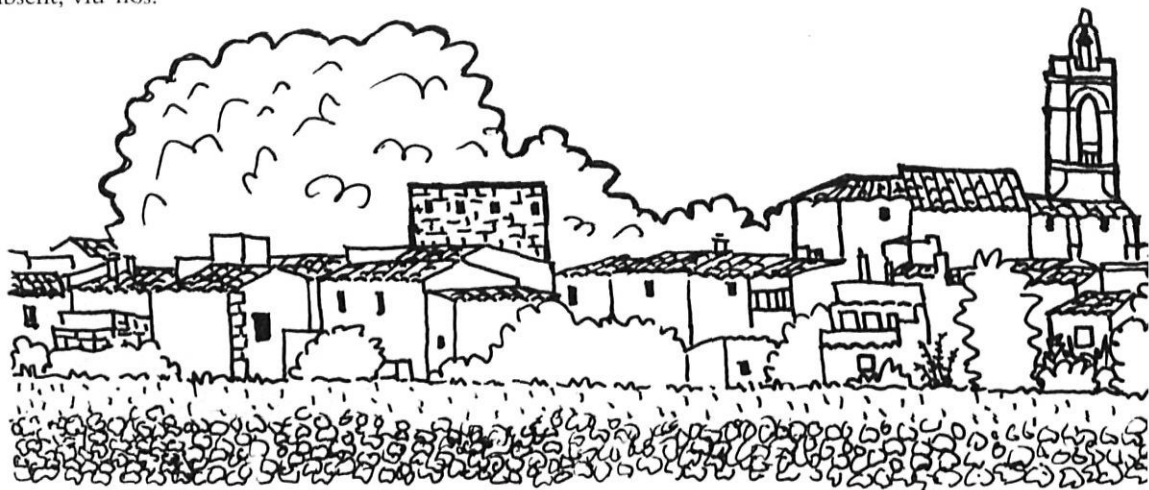
(Així es deia el brodat que feia la model d'aquest retrat)

El repte de la bellesa
és en el teu rostre inquisitiu.
La mirada tempta l'artista
que treu d'un traç
els blancs de l'ombra més esquiva.
Tu, princesa de Zaachila,
i dels ulls més afinats.
Com donar vida a uns llavis
que broden un silenci ben guardat,
com il·luminar aquesta mirada
que s'allarga més enllà de cap distància,
sota celles, dos ocells
que vigilen les finestres de l'ànima.
Com refer la llum que t'habita...
Per posar-te a prova
amb un collaret vermell,
ell t'ha fet,
més que no ho saps,
en l'hora quieta,
sense saber si pot encara dir-te.

Maternitat donant pit

(Escultura de bronze)

Tanques els ulls perquè només les mans hi veuen.
Mans que abracen la resposta del teu cos.
Tota tu ets plena de la vida que s'escampa,
d'una vida que ofrenes de la teva,
amb la cega i ferma espera
del món que tens als braços.
Dona absent, viu-nos.

L'artista penedesenc Josep Cañas arribà a Mèxic l'any 1948 quasi per casualitat. Acabava de presentar un monument a Califòrnia i va anar a Chiapas per fer-hi una estada breu. No sabia encara que, fascinat pels trets dels nadius, es quedaria set anys en aquelles terres. Durant aquest període aplegà més de dues-centes cinquanta pintures. (Del llibre *Mèxic. Els meus anys amb el indígenes*, de Josep Cañas. Viena Art. Setembre 2000).

..... Roser Guasch

La dolça càrrega

(Aquesta és la primera escultura que Cañas relitzà a Mèxic, l'any 1948. Una dona camina amb el seu fillot a l'esquena)

Un infant que mira al cel
desfà en miratges les ales
que alliberen un lligam,
mocador, manta, abric,
el rebozo.
No és càrrega, no és pes
la llum que davant teu mostra
el camí que ferma el trànsit.
No és càrrega, doncs, la vida
que et viu el viatge.
És rendició trenada,
batecs de jove mare.

El quatre de vuit

Pedra
sobre
pedra,
habitaven
subtils
el seu pensament.
«Jo tenia el castell
a dins del cap.
A Sant Salvador
en parlàvem
moltes estones
amb en Pau Casals».
Una colla d'homes
en el teu castell,
posen força i valor
en l'intent,
perquè seny i equilibri
s'abracen.
Pedra que s'omple de vida,
aliment de la llum,
tronc viril, dius amb les teves paraules,
en art només compta una imatge de força.
Tu sol construeixes el quatre de vuit que manté l'esforç,
avui invisible, de les teves mans pacients i poc recordades,
ànimes ales que han donat al món el risc de tanta bellesa.

Les últimes lletres

Res és el que sembla

BONET COLL, Jordi.

T'arriben les veus.

Ed. Proa.

Barcelona, 2000. 95 pàgines.

Premi de Narració Benet Ribas 1999,

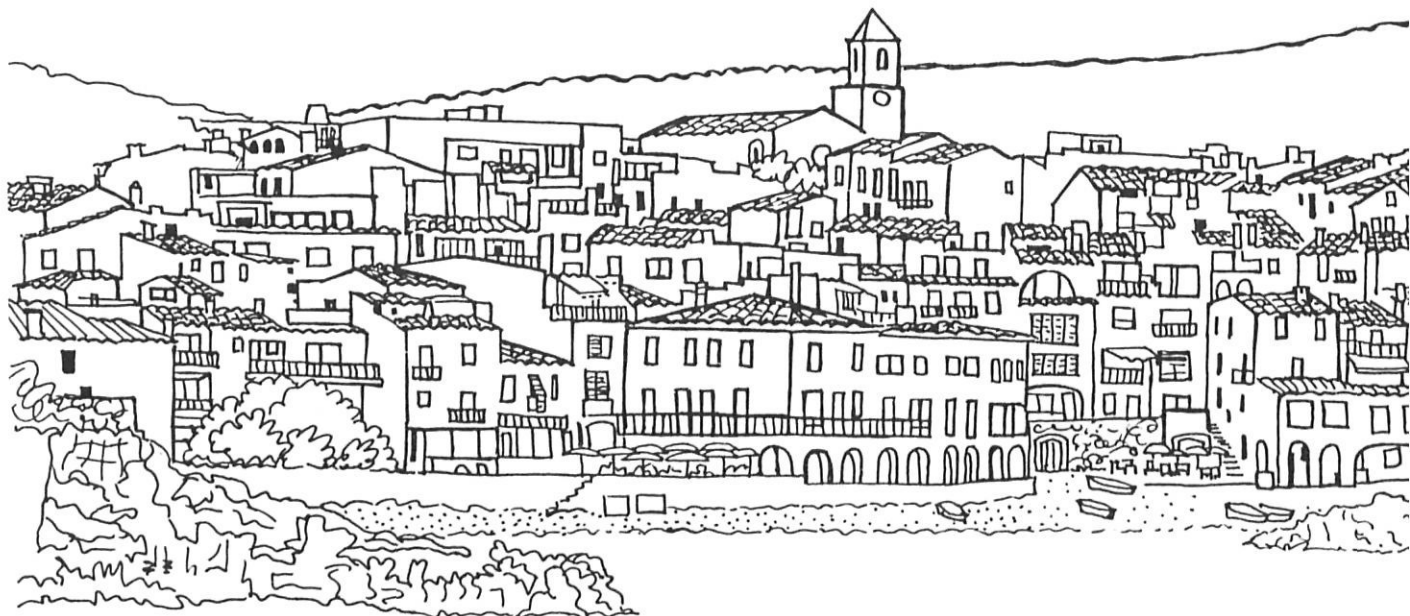
dins la XXXV Edició dels premis Recull, Blanes.

El bisbalenc Jordi Bonet evidencia a la seva *opera prima* unes característiques prou definitòries: el gust per les trames de final sorprenent, per la veu interior, pels narradors estranys (no és gaire habitual que una abella venjativa o una mosca filòsofa siguin les protagonistes d'un conte, encara que l'ultramodern i comercial Irving de *Trainspotting* ens hagi ofert propostes semblants, tenyides de psicotròpics, això sí) i per profunditzar en el moll de l'os dels engranatges que marquen les relacions socials (d'amistat, de conveniència) o de parella.

Caracteritzat per un llenguatge directe, que no s'atura en barroquismes estilístics i on sovinteja el diàleg, Bonet ens mostra un panorama de parelles trencades o allunyades per una indiferència aclaparadora, de triangles amagats que

surten a la llum, de discrets assassinats, d'animals dotats d'un sorprenent pensament racional i que emplacen els actes i les reaccions humanes allà on haurien d'estar: a un pam del ridícul quotidià. Amb influències notòries de Quim Monzó (el barceloní s'ha guanyat a pols el títol –honorífic?– de pare indiscutible de la nova fornada de narradors) i sobretot del Roald Dahl de les *Amazing histories*, Bonet aconsegueix sorprendre'ns o, com a mínim, mostrar-nos que un final sobtat realça una història fins a aquell moment habitual. És d'agrair que els seus personatges no siguin els rics desocupats, força repel·lents, i amb irreprimibles tendències a l'homicidi del narrador anglès més adaptat per la televisió, sinó que responguin al perfil més proper, més casolà, de la nostra classe mitjana, sacsejada per multitud de dubtes existencials i emotius. Destaca del recull la narració que li dona títol, on un escriptor viu una aventura sexual a través de l'envà de la seva habitació amb una dona insatisfeta; o potser la imagina i l'escriu alhora? En tot cas, realitat i ficció convergeixen en un mateix punt, allà on les nostres insatisfaccions i els nostres desigs es donen la mà per formar el territori més amagat i angulós del nostre interior.

Moisès de Pablo

La por del País Basc

AGUIRRE, Miquel.

Després del tro.

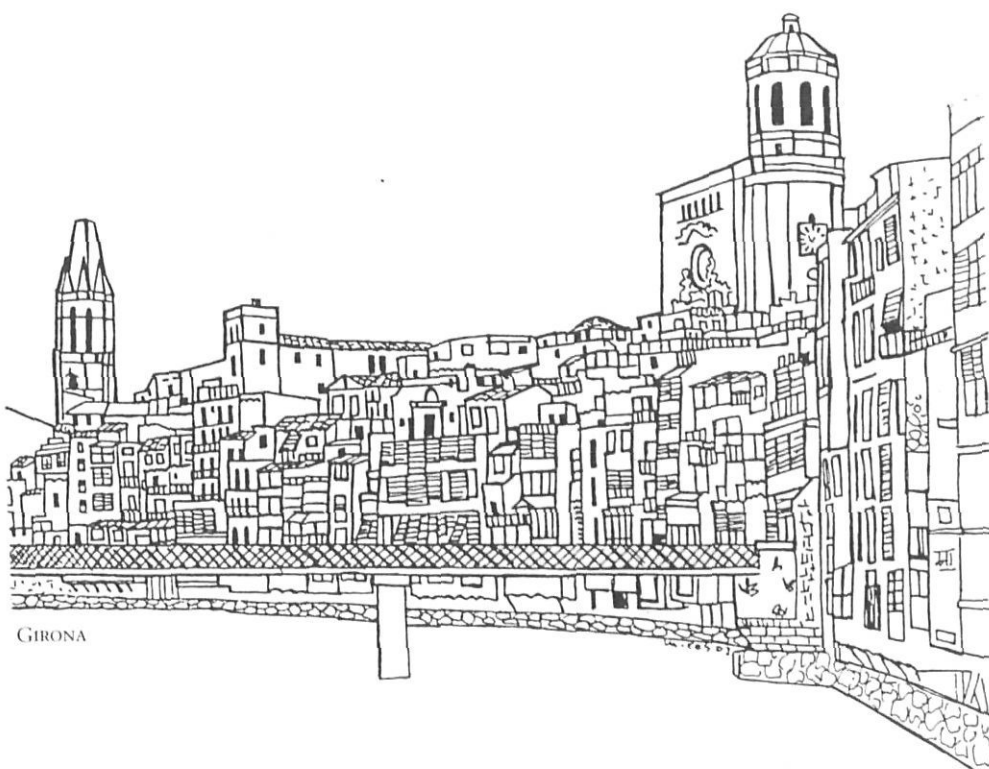
Editorial Proa.

Barcelona, 2000.

157 pàgines.

Diuen que el món és un mocador, i és totalment cert. Una meva amiga que coneix l'autor d'aquest llibre, *Després del tro*, em va dir que parlar amb Miquel Aguirre era com parlar amb un pou de saviesa i que mai podies saber amb quina et sortiria. I no anava errada, perquè és precisament això, sorprendre el lector, el que fa en el seu debut com a novel·lista.

Aquest banyolí, llicenciat en història contemporània, columnista del diari *El Punt* i col·laborador

de diferents programes radiofònics, ens posa a les mans una àgil novel·la d'intriga —guanyadora l'any 1999 del I Premi de Novel·la Curta Bar Cafè 1929—, on cada capítol comença i continua de la forma més inesperada.

Escrita en un estil planer, entenedor, el relat s'inicia amb l'assassinat de l'hostaler d'un petit poble del País Basc i amb tota la sèrie de repercussions que tot això provoca per a la resta d'habitants del poble.

La narració es va construint a partir de petites peces d'un puzzle desordenat, sense cap sentit, de manera que és en aquest punt on es fa necessària l'actitud activa del lector, ja que, igual que un detectiu professional, ha de ser capaç d'ordenar i encaixar cadascuna de les peces d'aquest trencaclosques narratiu.

Certament, l'autor ha reeixit en el seu propòsit, perquè una vegada feta la lectura som capaços de reordenar la història d'una manera que no ens és explicada. No és fins a les darreres pàgines, de fet, que el caos de la novel·la se'n organitza en la ment.

Després del tro, que té un final obert, aconsegueix també de reflectir, ni que sigui amb una història inventada i paral·lela, la por del País Basc. La història, doncs, també ha quedat al servei de la narrativa.

CALELLA DE PALAFRUGELL

MARQUES DE BIBLIOTECA

**EX-
LIBRIS**

**NARCÍS
FIGAREDA
ROSA**

Poc després de néixer el nostre Narcís, l'any 1997, i la nostra petita Cristina, a principi de l'any 2001, vàrem encarregar els seus ex-libris, i qui millor per fer-los que el bon amic i xilògraf Dom Oriol M. Diví. Des de la seva talaia montserratina va plasmar en una de les tècniques més nobles de l'exlibrisme, la xilografia a testa

sobre fusta de boix, aquest petit i senzill gravat amb un narcís com a peça central, en una clara al·lusió al nom del nostre fill, i una delicada i fràgil papallona per a la nostra filla Cristina. I, és que sota les mans del mestre Diví, els burins prenen vida i fan dòcil fins als extrems més insospitats la resistent fusta de boix.

PERE FIGAREDA I CAIROL

Bibliàfil